

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพแวดล้อม (Environment) มีอิทธิพลต่อชีวิตและความเป็นอยู่ตลอดจนการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของมนุษย์เป็นอย่างมาก ในทำนองเดียวกัน สภาพแวดล้อมภายในค่ายทหารย่อมมีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ และพัฒนาการทุกด้านของทหาร การที่ทหารจะประสบความสำเร็จทั้งด้านการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ และพัฒนาการต่าง ๆ ของสังคม นั้น สภาพแวดล้อมจึงมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างมาก

กรมส่งเสริมสิ่งแวดล้อมกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม (2538, หน้า 8) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สิ่งแวดล้อม คือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ทั้งที่มีชีวิต และไม่มีชีวิต ทั้งที่เป็นรูปธรรม (จับต้องและมองเห็นได้) และนามธรรม (วัฒนธรรม แบบแผน ประเพณี ความเชื่อ) มีอิทธิพลเกี่ยวข้องถึงกัน เป็นปัจจัยในการเกื้อหนุน ซึ่งกันและกัน ผลกระทบจากปัจจัยหนึ่งจะมีส่วนเสริมสร้างหรือทำลายอีกส่วนหนึ่งอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ สิ่งแวดล้อมเป็นวงจรและวัฏจักรที่เกี่ยวข้องกันไปทั้งระบบ สิ่งแวดล้อมอาจแยกเป็นลักษณะกว้างๆ ได้ 2 ส่วนคือสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ ภูเขา ดิน น้ำ อากาศ ทรัพยากรทุกประเภท และสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น ชุมชนเมือง สิ่งก่อสร้าง โบราณสถาน ศิลปกรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม นิวัติ เรืองพานิช (2529, หน้า 5-6) ได้ให้ความหมายสิ่งแวดล้อมว่า หมายถึง วัตถุประสงค์กรรม และสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตัวเรา เช่น สภาพลมฟ้าอากาศ ดิน และสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้จะทำปฏิกริยาร่วมกัน ซึ่งที่สุดสิ่งแวดล้อมเหล่านี้จะมีอิทธิพลเป็นตัวกำหนดรูปร่างความเป็นอยู่รวมทั้งการอยู่รอดของแต่ละชีวิตหรือสังคม สิ่งมีชีวิตนั้นอาจแบ่งสิ่งแวดล้อมออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ (Natural Environment) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ชนิด ได้แก่
 - ก. สิ่งแวดล้อมที่มีชีวิตอันได้แก่ พืช สัตว์ และมนุษย์
 - ข. สิ่งแวดล้อมที่ไม่มีชีวิตหรือสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ ลม ฟ้า อากาศ ดิน ภูมิประเทศและไฟ เป็นต้น
2. สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man-made Environment) จะเป็นแบบแผนการดำเนินชีวิตของสังคมมนุษย์ สิ่งเหล่านี้ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรมสิ่งก่อสร้างหรือสถาปัตยกรรม ศาสนา ระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษาและวิทยาการต่าง ๆ เป็นต้น

ราตรี ภาธา (2538, หน้า 9-12) กล่าวว่า สิ่งแวดล้อมมีรากศัพท์เดิมจากภาษาฝรั่งเศส Eviro แปลว่า Around ฉะนั้น Environment จึงหมายถึง Totality of Man's Surrounding ในภาษาไทย หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ทั้งที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น ทั้งที่มีชีวิต และไม่มีชีวิต ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม

สรุปก็คือ สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น หรือเรียกคำสั่งแวดล้อมทางสังคม (Social Environment) นั้น แบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ

1. สาธารณูปการต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อให้บริการหรือเป็นประโยชน์แก่คนเป็นส่วนรวม คือ ได้ประโยชน์ร่วมกันเป็นสาธารณะ อาทิ ถนน ไฟฟ้า ประปา โรงเรียน
2. ระบบของสถาบันและสังคมมนุษย์ดำเนินชีวิต ซึ่งก็มีลักษณะทางประเพณี ศิลปวัฒนธรรม ศาสนา การปกครอง และอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อระบบสังคมต่าง ๆ ในรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ของตน

คำกาวีละเป็นคำยทหารเป็นศูนย์กลางของหน่วยมณฑลทหารบกที่ 33 มีเนื้อที่อยู่ประมาณ 414 ไร่ 1 งาน 80 ตารางวา และมีกำลังพล ประกอบด้วย นายทหารชั้นสัญญาบัตร 130 นาย นายทหารชั้นประทวน 540 นาย และพลทหาร 320 นาย รวม 990 นาย ทหารแต่ละนายจะมีหน้าที่และสังกัดแตกต่างกันไปตามผังการจัดหน่วย ซึ่งจะแบ่งออกเป็นการบังคับการ 18 ฝ่าย อัตราแยก 10 ฝ่ายและแผนก 4 แผนก ดังนั้นในการจัดการสภาพแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพ มณฑลทหารบกที่ 33 จึงได้มีนโยบายเกี่ยวกับการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นนโยบายต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2470 โดยเริ่มจากนโยบายการจัดระเบียบการภายในกรม กองทหารเกี่ยวกับการจัดเรือนโรง สถานที่และพื้นที่ภายในค่ายทหาร รวมทั้งความเป็นอยู่ การเลี้ยงดูทหาร และการสุขภาพและอนามัยและได้พัฒนานโยบายนี้ให้ทันสมัยเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้การปฏิบัติที่จะเกิดขึ้นจากนโยบายจะเป็นผลสำเร็จได้นั้น ทหารทุกคนในค่ายควรจะมีส่วนร่วมในการจัดการอย่างแท้จริง โดยเริ่มตั้งแต่การวางแผน การดำเนินกิจกรรม การใช้ประโยชน์และผลสุดท้ายทหารทุกคนจะได้รับประโยชน์จากการจัดการในพื้นที่เท่ากัน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและความรู้ ความเข้าใจในนโยบายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และต้องการศึกษาว่าความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมในค่ายทหารปัจจุบันว่ามีความพึงพอใจอย่างไร รวมทั้งต้องการศึกษาตัวแปร เช่น ชั้นยศ หน้าที่ สังกัดที่แตกต่างกันของทหารจะมีความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมแตกต่างกันหรือไม่ ซึ่งผลการวิจัยอาจเป็นข้อมูลและแนวทางให้ผู้บังคับบัญชาหน่วย นำไปใช้ประกอบการวางแผนแก้ไข ปรับปรุง ตลอดจนเป็นแนวทางในการดำเนินการพัฒนาแผนกต่างๆ เพื่อปรับปรุงสิ่งแวดล้อมและยังเป็นแนวคิดในการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของหน่วยงานอื่น ๆ ต่อไป

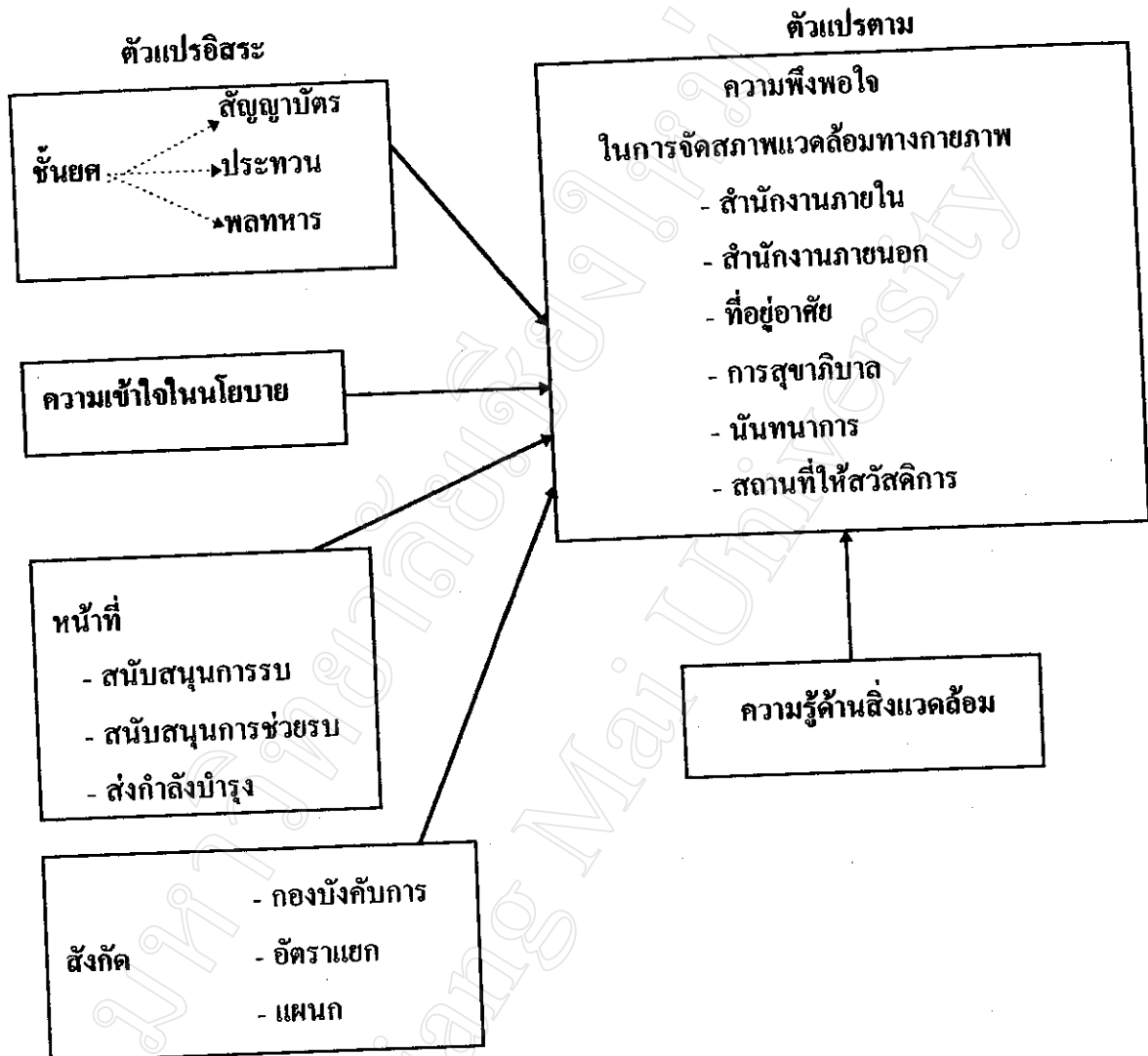
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของทหารต่อการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ค่ายกาวิละ มณฑลทหารบกที่ 33
2. เพื่อศึกษาระดับความรู้ เกี่ยวกับสิ่งแวดลอมทางกายภาพและด้านสิ่งแวดลอมของทหาร
3. เพื่อศึกษาระดับความเข้าใจในนโยบายเกี่ยวกับสิ่งแวดลอมทางกายภาพ และด้านสิ่งแวดลอมของทหาร
4. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจของทหารต่อการจัดสภาพแวดลอมของค่ายกาวิละ ระหว่างทหารที่มีชั้นยศ สังกัด หน้าที่แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาความพึงพอใจของทหารต่อการจัดสภาพแวดล้อมภายในค่ายทหาร : กรณีศึกษาค่ายกาวิละ มณฑลทหารบกที่ 33 โดยแบ่งองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมใน ค่ายกาวิละออกเป็น 6 ด้าน คือ ด้านสภาพแวดล้อมภายในอาคารในสภาพปัจจุบัน สภาพแวดล้อม ภายนอกสำนักงานที่ปฏิบัติงาน สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย สุขาภิบาล การजनันทนาการ เพราะ จัดสวัสดิการ และได้ศึกษาตัวแปรที่มีผลต่อความพึงพอใจ ได้แก่ ชั้นยศ สังกัด หน้าที่ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดลอม และความเข้าใจในนโยบายเกี่ยวกับสิ่งแวดลอม โดยศึกษาจากทหารที่ปฏิบัติงานหรือที่พักอาศัยในค่ายกาวิละ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ โดยมีพื้นที่ 414 ไร่ 1 งาน 80 ตารางวา มีกำลังพล นายทหารสัญญาบัตร 130 นาย นายทหารชั้นประทวน 540 นาย และพลทหาร 320 นาย รวม 990 นาย ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย พฤษภาคม 2540 - ธันวาคม 2541

กรอบแนวความคิดในการศึกษา

สมมติฐานของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ดังนี้

1. ทหารมีความพึงพอใจต่อการจัดสภาพแวดล้อมภายในค่ายทหารระดับปานกลาง
2. ปัจจัยส่วนบุคคลของทหารที่แตกต่างกันจะมีความพึงพอใจในการจัดการสิ่งแวดล้อมทางกายภาพในค่ายทหารแตกต่างกัน ดังนี้
 - 2.1 ทหารที่มีชั้นยศแตกต่างกันจะมีความพึงพอใจในการจัดการสิ่งแวดล้อมทางกายภาพในค่ายทหารแตกต่างกัน
 - 2.2 ทหารที่มีสังกัดแตกต่างกันจะมีความพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมในค่ายทหารต่างกัน

2.3 ทหารที่มีหน้าที่แตกต่างกันจะมีความพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมในค่ายทหารต่างกัน

คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา

ความพึงพอใจ คือ ความสุขที่เกิดจากการปรับตัวของบุคคลต่อสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี และเกิดความสมดุลระหว่างความต้องการของบุคคลกับการได้รับการตอบสนองซึ่งในที่นี้จะใช้มาตรฐานส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 5 ระดับ พึงพอใจมากที่สุด พึงพอใจมาก พึงพอใจปานกลาง พึงพอใจน้อย พึงพอใจน้อยที่สุด

ทหาร หมายถึง นายทหารสัญญาบัตร นายทหารชั้นประทวน พลทหารที่ปฏิบัติงานหรือพักอาศัยในค่ายกาวีละ จ.เชียงใหม่

สัญญาบัตร หมายถึง ผู้ที่มียศตั้งแต่ ร้อยตรีขึ้นไป

ประทวน หมายถึง ผู้ที่มียศตั้งแต่ สิบตรีถึงจำสิบเอก

ชั้นยศ หมายถึง การแบ่งตาม ชั้นประทวน หรือ สัญญาบัตร หรือพลทหาร

สังกัด หมายถึง ขึ้นอยู่กับแผนกใดหรือฝ่ายใด

หน้าที่ หมายถึง สนับสนุนการรบ สนับสนุนการช่วยรบ ส่งกำลังบำรุง

ความรู้และความเข้าใจในนโยบาย หมายถึง การรับรู้ข้อความที่ผู้บังคับบัญชาสั่งการและสามารถปฏิบัติได้ถูกต้องและโดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งวัดจากแบบทดสอบความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม

ความรู้ความเข้าใจในสิ่งแวดล้อม หมายถึง การจำ การระลึก ข้อเท็จจริงในเรื่องที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางด้านกายภาพซึ่งวัดเป็นคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้น

การจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพ หมายถึง การกำหนดหรือจัดปรับปรุงสภาพอาคาร สถานที่ หรือสิ่งอื่น ๆ ที่ได้สร้างขึ้น ให้ใช้งานได้ประโยชน์สูงสุด

มณฑลทหารบกที่ 33 คือ หน่วยที่ตั้งปกติอยู่ที่ ค่ายกาวีละ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ มีเขตพื้นที่รับผิดชอบ 4 จังหวัด คือ จ.เชียงใหม่ ลำพูน แม่ฮ่องสอน และเชียงราย

สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งทางธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้นที่แวดล้อมอยู่ในค่ายทหาร ในการวิจัยครั้งนี้หมายถึง สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ คือ สำนักงานภายใน สำนักงานภายนอก การสุขภาพที่พักออาศัย นันทนาการ (สวนสาธารณะและสถานที่ออกกำลังกาย)